

Onderwerp: antwoord op statenvragen over Regionale Energie Strategieën (RES'sen)

Geachte mevrouw Koolhaas,

U heeft ons op 8 november 2020 schriftelijke vragen gesteld over Regionale Energie Strategieën (RES'sen) (2020/9026861).

In deze brief geven wij antwoord op uw vragen.

Vraag 1.

Er wordt gesproken over de zogenaamde 80-20 verhouding; 80% van het aanbod uit Overijssel zou moeten bestaan uit wind, 20% uit zon. Sinds wanneer is deze verdeling bekend?

Antwoord 1

Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) heeft, op verzoek van het Nationaal Programma Regionale Energie Strategieën (RES'sen), een tussentijdse analyse gemaakt van de (voorlopige) concept-RES'sen die begin juni 2020 openbaar waren. Deze publicatie is op 1 oktober 2020 verschenen. Hierin wordt geconstateerd dat als wordt gekeken naar de ambitie in alle concept RES'sen, er richting 2030 een flinke toename van het aandeel zon is te zien.

PBL stelt: *"De verhouding in de elektriciteitsproductie 'wind op land' en zon zal dalen van 2:1, gemiddeld over de laatste vier jaar, tot circa 1:1 in 2030. Bij twee derde van de regio's ligt de verhouding schever, circa 1:2, terwijl een verhouding richting 4:1 het best is voor de balans op het netwerk op nationale schaal. Lokaal kunnen andere factoren, zoals de configuratie van het netwerk ter plekke, een andere verhouding laten prevaleren."*

Aanvullend hebben de netbeheerders vanuit Netbeheer NL in de factsheet Systeemefficiëntie, gepubliceerd op 29 oktober 2020, aangegeven dat RES-regio's kunnen bijdragen aan systeemefficiëntie. Eén van de belangrijke maatregelen is het evenwichtiger verdelen van opgesteld vermogen wind en zon en waar mogelijk op één aansluiting (cablepooling). Netbeheer NL stelt op basis van een voorbeelddoorrekening dat door het maken van systeemefficiënte keuzes tot wel 60% van de benodigde investeringen voor infrastructuur kan worden bespaard.

Vraag 2

Was dit een van de kaders voor de Regio's voor het opstellen van het RES bod?

Antwoord 2

Vanaf het begin is onze inbreng geweest om vanuit de eigen rol en verantwoordelijkheid bij te dragen aan de uitwerking van de RES, en dat naast doelbereik ook maatschappelijke acceptatie, ruimtelijke kwaliteit en kostenefficiëntie voor ons belangrijke toets punten zijn. Dit is in de startnota's voor beide RES-regio's vastgelegd. Aan de regio's is dus ook gevraagd om maatschappelijke kosten mee te laten wegen in het opstellen van de concept-RES. De verhouding zon-wind speelt hierbij een rol. Bij de behandeling van de concept-RES in uw Staten voor de zomer van dit jaar is geconstateerd dat dit aspect nog onvoldoende mee is gewogen bij het opstellen van de concept-RES. Bij de besprekingen de 'wensen en bedenkingen' heeft u hier aandacht voor gevraagd om ervoor te zorgen dat dit aspect voldoende wordt meegewogen richting RES 1.0. In onze brief van 24 november jl. (kenmerk: 2020/0325911) hebben wij uw Staten geïnformeerd over de laatste stand van zaken in het RES-proces. Hierin komt ook aan bod wat er tot nu toe is gedaan om het aspect van maatschappelijke kosten een goede plek in de afweging te geven.

Vraag 3

Wie heeft de voorkeur uitgesproken voor deze verdeling?

Vraag 4

Is dit een voorkeur of is dit een gegeven?

Vraag 5

Waarom is deze verhouding gewenst/noodzakelijk? En indien dit niet wordt gerealiseerd wat zijn dan de consequenties?

Antwoord 3, 4 en 5

De verdeling zon-wind is benoemd in een rapport van het PBL en in de factsheet van Netbeheer NL (zie het antwoord bij vraag 1). Volgens PBL en Netbeheer NL is dat gewenst voor de balans op het netwerk, waarmee de maatschappelijke kosten en de benodigde ruimte voor de netwerkinfrastructuur sterk gereduceerd kunnen worden. Lokaal kan afgeweken worden van deze verdeling, maar dit zal over het algemeen leiden tot hogere kosten en ruimtegebruik. Ook de coördinerend Minister voor het Klimaatakkoord wijst in zijn brief aan de Tweede Kamer van 30 oktober 2020 (kenmerk: DGKE-WO / 20246522) op het belang van een goede energiemix bij de duurzame opwek van elektriciteit. In de brief aan uw Staten van 24 november 2020 (kenmerk: 2020/0325911) is de ordegrrootte van de hogere kosten opgenomen.

De verhouding is noodzakelijk voor een balans in de opwek van elektriciteit. De elektriciteitsopwekking uit wind en uit zon varieert over de dag, per seizoen en is verder weersafhankelijk. Net als de vraag naar elektriciteit. Het elektriciteitsnet wordt hierop ontworpen. Bij een grotere mismatch wordt er meer transportcapaciteit gevraagd (voor donkere windstille dagen met hoge elektriciteitsvraag of voor zonnige dagen met wind en weinig vraag naar elektriciteit). Doordat de elektriciteitsproductie uit zon voor het netwerk ongeveer een factor 3 minder efficiënt is dan uit wind, kan met de verhouding 80%-20%, de impact hiervan op de benodigde investeringen beperkt worden.

Het niet realiseren van de verhouding leidt daarmee tot hogere kosten en meer ruimtegebruik (voor onder andere kabeltracés en Hoog Spanning/Midden Spanning stations). Deze kosten moeten worden doorberekend aan onze inwoners.

Vraag 6

Welke rol heeft GS tot nu toe gehad in het proces t.a.v. het komen tot een haalbaar en betaalbaar bod?

Vraag 7

Heeft GS een rol om in het huidige bod nog bij te sturen? En als zij die ziet, hoe is zij voornemens dat te doen?

Antwoord 6,7

Het Rijk heeft aan de RES-regio's gevraagd om met een regionale energiestrategie te komen. De provincie heeft in het RES-proces drie rollen, die van partner, die van hoeder van de samenwerking en die van ruimtelijke sturingskracht. GS vraagt als partner en hoeder van de samenwerking in beide RES-processen voortdurend aandacht voor het goed en in samenhang afwegen van ambitie, maatschappelijke acceptatie, ruimtelijke kwaliteit en maatschappelijke kostenefficiëntie. Onder meer in onze brief van 19 mei 2020 met daarin de wensen en bedenkingen over de concept-RES. Specifiek voor maatschappelijke kosten is dat gedaan vanuit de opvatting dat een ongunstige verhouding zon- en windenergie leidt tot hogere kosten en meer ruimtegebruik. Als grootaandeelhouder van Enexis en verschafter van investeringskapitaal willen we de lastentoeename voor inwoners beperken.

Naast de PBL-analyse, is een systeemstudie naar het energienetwerk op de lange termijn uitgevoerd in samenwerking tussen netbeheerders en de provincie. Hiermee is de benodigde informatie op tafel gekomen voor alle RES-partners om het huidige bod te kunnen beoordelen op kostenefficiëntie en samen het bod te heroverwegen waar de balans nog onvoldoende is. Deze regionale afweging vindt de komende maanden plaats met de RES-partners. Zie voor een recent beeld van de RES'sen onze brief aan uw Staten van 24 november 2020.

Het Rijk zal de totaalopbrengst van alle 30 RES-regio's gezamenlijk wegen. Daarbij is een betaalbare en realistische RES het uitgangspunt. Mocht in de uitwerking blijken dat de maatschappelijke kostenefficiëntie onvoldoende goed uitvalt, dan kan het in het uiterste geval nodig zijn dat de provincie, en anders het Rijk, de rol van ruimtelijke sturingskracht in moet zetten richting de RES 2.0. Wij zullen u zoals aangegeven in onze brief van 24 november jl. blijven informeren over de voortgang in het RES-proces.

Vraag 8

In hoeverre zijn de gemeenten vrijgelaten in het uitbrengen van afzonderlijke biedingen of is er gestuurd op een gemeente overstijgend bod?

Antwoord 8

De RES-partners hebben in de Startnota's met elkaar afgesproken dat de RES'sen opgebouwd worden vanuit gemeentelijke plannen, binnen een regionaal afwegingskader. Gezamenlijk is het RES-afwegingsvierkant

overeengekomen met de vier bekende hoekpunten ambitie, maatschappelijke acceptatie, ruimtelijke kwaliteit en maatschappelijke kostenefficiëntie. Dit afwegingsvierkant is nadrukkelijk als aandachtspunt meegegeven bij het bepalen van de gemeentelijke ambitie en de zoekgebieden.

Vraag 9

In hoeverre wordt het netwerk dusdanig solide gemaakt, met de lening van onder meer de Provincie Overijssel, zodat de RES-vorm kan krijgen volgens de biedingen?

Antwoord 9

Het landschap verandert door de energietransitie de komende jaren sterk. Een regelbaar, gecentraliseerd, fossiel energiesysteem maakt plaats voor een weersafhankelijk, decentraal, duurzaam energiesysteem. Het groeiend aanbod van decentraal opgewekte energie uit zon en wind en de toenemende elektriciteitsvraag, vragen om verzwaring en uitbreiding van het bestaande netwerk. In deze energietransitie moet netbeheerder Enexis invulling blijven geven aan haar wettelijke taak om toegang te geven tot een veilig en betrouwbaar netwerk, als ook een efficiënt en betaalbaar transport van energie.

Om Enexis in staat te stellen om tegen aanvaardbare voorwaarden en kosten te lenen en investeren, hebben de aandeelhouders van Enexis besloten om het eigen vermogen van Enexis te versterken door het verstrekken van een hybride converteerbare aandeelhouderslening (zie 2020/1101241). In het investeringsplan van Enexis staat dat zij in de komende jaren in Overijssel bijna alle onderstations (Hoog Spanning/Midden Spanning) wil verzwaren of op deze stations extra schakelcapaciteit toe gaat voegen. Daarmee verwacht Enexis de meeste van de huidige knelpunten in het netwerk op te kunnen lossen. In RES-verband wordt door de netbeheerders aangegeven welke aanvullende investeringen nodig zijn tot 2030 om de RES-ambitie te realiseren.

Vraag 10

Welke termijnen voor vergunningen worden er afgegeven voor zonnevelden en windmolens? Wordt hierin gedifferentieerd? Wat is de minimale termijn die voor initiatiefnemers nog interessant is?

Antwoord 10

Per gemeente verschilt het welke termijn voor een vergunning worden afgegeven. Gemiddeld komt het neer op een termijn tussen de 15 en 25 jaar. Er is door ons geen minimale termijn aan te geven die voor initiatiefnemers interessant is, dat wordt bepaald door de businesscase van de betreffende initiatiefnemer(s).